

РЕШЕНИЕ

№ 2630

гр. София, 15.02.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 127 СЪСТАВ, в публично заседание на осемнадесети януари през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: ЯНА М. ФИЛИПОВА

при участието на секретаря МАРИЯ Т. СТОЯНОВА
като разгледа докладваното от ЯНА М. ФИЛИПОВА Гражданско дело № 20231110149402 по описа за 2023 година

Производството е по реда на чл. 124 и сл. ГПК.

Образувано е по искова молба от П. Г. Н. против (фирма), в която са изложени твърдения, че на 31.03.2023 г. между страните е сключен Договор за кредит МАХ_500062618. Съгласно чл. 4, ал. 1 от съглашението ответното дружество отпуснало в заем на ищеца сумата в размер на 2200 лева при годишен лихвен процент от 39,69 % и ГПР 49,49 %. Ищецът поддържа, че по силата на процесния договор за кредит кредиторът начислил такса за бързо разглеждане на искането за отпускане на заем в размер на 1465,44 лева и такса за динамично плащане в размер на 2198,16 лева, като общата сума, която кредитополучателят следвало да заплати в полза на (фирма) възлиза на 6885,60 лева. В исковата молба са изложени подробни съображения за недействителност на сключения договор за кредит поради непосочване на действителния ГПР по заема, в който следвало да бъдат включени и таксите по чл. 9, ал. 1 и ал. 2 от съглашението за бързо разглеждане на искането и динамично плащане по кредита. В допълнение е отбелязано, че договорът не съдържа информация какви са разходите, формиращи ГПР, като посочването единствено с цифрово изражение на процента годишни разходи не е достатъчно, за да се считат спазени императивните законови изисквания. Изложени са доводи за нищожност на сделката и поради липса на посочване на лихвен процент на ден и липса на информация относно условията за усвояването му. По наведените твърдения е направено искане процесния договор за кредит да бъде прогласен за нищожен, а при условията на евентуалност в случай, че претенцията бъде отхвърлена клаузите от съглашението, предвиждащи задължение за заплащане на такса за бързо разглеждане на искането за отпускане на кредит и динамично плащане да бъдат прогласени за нищожни. Направено е искане сторените от страната съдебни разноски да бъдат възложени в тежест на ответното дружество.

В срока по чл. 131 ГПК ответникът чрез процесуалния си представител оспорва поддържаните от ищеца твърдения и правни изводи. В подадения отговор са изложени доводи за действителност на клаузите от процесното съглашение, предвиждащи заплащане на такса за бързо разглеждане и динамично плащане. Представителят на страната поддържа, че изискването на чл. 11, т. 10 ЗПК е спазено, тъй като договорът съдържа ГПР, в който не следва да се включват таксите за допълнителни услуги, тъй като потребителят сам е избрал

да се ползва въпросните услуги. По изложените доводи е направено искане предявеният иск да бъде отхвърлен, като в полза на дружеството бъдат присъдени сторените по делото съдебни разноски.

Съдът, след като прецени събраните по делото доказателства и взе предвид доводите и възраженията на страните, приема следното:

В доказателствена тежест на ищеца по предявения иск за прогласяване на Договор за кредит MAX_500062618 от 31.03.2023 г., респ. по предявения иск за прогласяване на договорни клаузи за нищожни, е да установи при условията на пълно и главно доказване, че между страните по спора е сключен договор за кредит с описано в исковата молба съдържание, който е недействителен на посочените от страната основания.

Процесният договор за заем е потребителски – страни по него са потребител по смисъла на [§ 13, т. 1 ЗЗП](#) (ищецът е физическо лице, което използва заетата сума за свои лични нужди), и небанкова финансова институция – търговец по смисъла на [§ 13, т. 2 ЗЗП](#). Според легалната дефиниция, дадена в разпоредба на [чл. 9 ЗПК](#), въз основа на договора за потребителски кредит кредиторът предоставя или се задължава да предостави на потребителя кредит под формата на заем, разсрочено плащане и всяка друга подобна форма на улеснение за плащане срещу задължение на длъжника-потребител да върне предоставената парична сума. Доколкото по настоящото дело не се твърди и не е доказано сумата по предоставения заем да е използвана за свързани с професионалната и търговска дейност на кредитополучателя, то следва да се приеме, че средствата, предоставени по договора за заем (кредит) са използвани за цели, извън професионална и търговска дейност на потребителя, а представеният по делото договор за заем е по правната си същност договор за потребителски кредит по смисъла на [чл. 9 ЗПК](#). Предвид изложеното процесният договор се подчинява на правилата на [Закона за потребителския кредит](#) и на [чл. 143 – 147б ЗЗП](#), в това число и забраната за неравноправни клаузи, за наличие на които съдът следи служебно.

В ЗПК е предвидено, че кредиторът не може да изисква заплащане на такси и комисиони за действия, свързани с усвояване и управление на кредита – [чл. 10а, ал. 2 ЗПК](#). Възможно е уговарянето само на клаузи за такси свързани с допълнителни услуги по договора – [чл. 10а, ал. 1 ЗПК](#), какъвто характер процесната такса за бързо разглеждане на искането за отпускане на кредит очевидно няма. Същата попада в забраната на [чл. 10а, ал. 2 ЗПК](#), доколкото е свързана с усвояването на сумата от потребителя, респективно е свързана с основното задължение на заявителя по договора, да предостави заемната сума. Касае се за възнаграждение по договора, а не за допълнителна услуга, което възнаграждение следва да бъде включено в годишния процент на разходите /ГПР/ – [чл. 19, ал. 1 ЗПК](#). Уговарянето му като отделно възнаграждение /услуга/ има за единствена цел заобикаляне разпоредбата на [чл. 19, ал. 4 ЗПК](#), касаеща ограничение в размера на ГПР, а съгласно [чл. 21, ал. 1 ЗПК](#) всяка клауза в договора за потребителски кредит, имаща за цел или резултат заобикаляне на изискванията на закона, е нищожна. Клаузата за заплащане на такса в размер на 2198,16 за т. нар. „услуга“ динамично плащане – възможността кредитополучателят да плаща погасителните вноски по настоящ адрес или на друго удобно за него място също се явява уговорена в противоречие с императивната забрана по [чл. 10а, ал. 2 ЗПК](#) доколкото се касае до дейност свързана с управление на кредита, а уговорената цена на „възможността“, явяваща се почти равна на отпуснатата в заем сума сочи на явно противоречие на клаузата с добрите нрави.

В случая договорените допълнителни услуги задължават кредитополучателя да заплати на кредитодателя възнаграждение за услуги, които на практика влизат в кръга на обичайната дейност на последния, доколкото ответникът предоставя кредитно финансиране по занятие. Налага се извод, че възнаграждението за допълнителните услуги е договорено в противоречие на разпоредбата на [чл. 10а, ал. 2 ЗПК](#), която забранява събиране на такси и комисионни от кредитора за действия, свързани с усвояване и управление на кредита. При това положение следва да се приеме, че целта на посочените договорни клаузи е да послужи като допълнително възнаграждение за кредитора за предоставянето на сумата /т. нар. скрита

възнаградителна лихва/, уговорена в противоречие с добрите нрави /принципите на справедливостта в гражданските и търговските отношения/. Налице е нарушение на разпоредбата на чл. 19, ал. 1 ЗПК с невключването на разходите по договора за допълнителни услуги в ГПР, доколкото и същите евентуално представляват „скрито възнаграждение“ по договора и водят до допълнително оскъпяване на кредита. След като посочените допълнителни разходи не са включени в посочения в договора ГПР е налице нарушение на изискването по чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК относно съдържанието на договора за потребителски кредит, обосноваващо недействителността на договора на основание чл. 22 ЗПК.

В ГПР следва по ясен и разбираем за потребителя начин да са включени всички разходи, които длъжникът ще направи и, които са пряко свързани с кредитното правоотношение. Съгласно чл. 21, ал. 1 ЗПК, всяка клауза в договор за потребителски кредит, имаща за цел или резултат заобикаляне изискванията на този закон, е нищожна. В този смисъл с невключване на дължимите от потребителя такси за „допълнителни услуги“ по бързо разглеждане на искането за кредит и динамично плащане в общата сума дължима от потребителя кредиторът е заобиколил изискванията на закона за точно посочване на финансовата тежест на кредита за длъжника, поради което клаузите от договора, касаещи общата сума за погасяване и годишният процент на разходите, са нищожни. Съдът намира, че посредством уговарянето на допълнителни такси се заобикаля правилото на чл. 19, ал. 4 ЗПК и е уговорен по-висок размер на разходите по кредита от нормативно допустимия. Въпреки че формално в договора са посочени годишен процент на разходите и общ размер на задължението, без включването в тях на сумите по т.нар. „допълнителни услуги“, те не могат да изпълнят отредената им функция - да дадат възможност на потребителя, по ясен и достъпен начин, да се запознае с произтичащите за него икономически последици от договора, въз основа на което да вземе информирано решение за сключването му.

От приетата по делото съдебно-счетоводна експертиза, която съдът цени като обективно и компетентно дадена се установява, че при включване на уговорените допълнителни клаузи в ГПР по договора, то същия би бил в размер на 298,93 %, с което бива нарушена императивната забрана на чл. 19, ал. 4 ЗПК, съгласно която годишният процент на разходите не може да бъде по-висок от пет пъти размера на законната лихва.

Липсата на разход в договора за кредит или стандартния европейски формуляр при изчисляването на ГПР е в противоречие с императивната разпоредба на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК, водещо до недействителност на договора на основание чл. 22 от ЗПК – в този смисъл Определение № 50685 от 30.09.2022 г. по гр. д. № 578/2022 г. на III г. о. на ВКС, както и Решение № 261440 от 4.03.2021 г. на СГС по в. гр. д. № 13336/2019 г. и Решение № 3321 от 21.11.2022 г. на СГС по в. гр. д. № 8029/2021 г. Доколкото не е спазено изискването на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК, договорът за потребителски кредит е недействителен на основание чл. 22 ЗПК.

Обстоятелството, че ищецът е извършил частично плащане в погашение на задълженията по договора е без правно значение за изводите на съда касателно действителността на сделката доколкото съгласно актуалната практика на СЕС, намерила израз в Решение от 23.11.2023 г. по дело C-321/22, явяваща се обвързваща за настоящия съд, е прието, че член 7, параграф 1 от Директива 93/13, разгледан във връзка с принципа на ефективност, трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска разпоредби от националното право, които съгласно тълкуването им в съдебната практика, изискват доказването на правен интерес, за да може да се уважи иск на потребител за установяване на непротивопоставимостта на неравноправна клауза, съдържаща се в сключен договор, тъй като се счита, че такъв интерес липсва, когато потребителят разполага с иск за връщане на дадената недължима престация.

Искането на ищеца за „разсрочване на задължението за връщане на главницата по договора“ е недопустимо, тъй като съгласно разпоредбата на чл. 241, ал. 1 ГПК се допуска разсрочване на изпълнението на решения постановени по осъдителни иски, ползващи се с изпълнителна сила, каквато настоящия съдебен акт не притежава.

С оглед изхода от спора съгласно чл. 78, ал. 1 ГПК на ищеца се следват направените разноски за внесена държавна такса за разглеждане на спора и депозит по допуснатата съдебно-счетоводна експертиза в размер общо на 575,42 лева.

Съгласно чл. 38, ал. 2 от Закона за адвокатурата в случаите на оказана безплатна правна помощ и съдействие в хипотезите на чл. 38, ал. 1, ако в съответното производство насрещната страна е осъдена на разноски, адвокатът има право на адвокатско възнаграждение, определено от съда. С Определение № 319 от 09.07.2019 г. по ч. гр. д. № 2186/2019 г. по описа на ВКС, IV ГО е разяснено, че за присъждане на адвокатско възнаграждение по реда на чл. 38, ал. 2 ЗА пред съответната инстанция, е достатъчно по делото да е представен договор за правна защита и съдействие, в който да е посочено, че упълномощеният адвокат оказва безплатна правна помощ на някое от основанията по т. 1-3 на чл. 38, ал. 1 ЗА, като не е необходимо страната предварително да установява и да доказва съответното основание за предоставяне на безплатна правна помощ. Размерът на адвокатското възнаграждение се определя от съда, поради което не е нужен списък по чл. 80 ГПК – той касае разноските, дължими на страните. **Съдът, също така, не е обвързан от искането, ако адвокатът е посочил конкретна сума.** При безплатно предоставяне на правна помощ по реда на чл. 38, ал. 1, т. 2 ЗА, както е в случая, адвокатът сам, по собствена воля, се съгласява да получи хонорар само, доколкото постановеният от съда резултат е в интерес на страната, която представлява; да го получи след влизане в сила на съдебния акт, с който му се присъжда; размерът на възнаграждението да се определи от съда съобразно размера на уважената/отхвърлена част от иска/исковете и, че възнаграждението ще се дължи се от насрещната страна по правилата на чл. 78, ал. 1-3 ГПК. Съдът е задължен да определи размера на задължението с оглед действителната правна и фактическа сложност на делото, като съгласно възприетото с Решение от 24.01.2024 г. по дело С-438/22 на СЕС виждане член 101, параграф 1 ДФЕС във връзка с член 4, параграф 3 ДЕС трябва да се тълкува в смисъл, че ако установи, че наредба, която определя минималните размери на адвокатските възнаграждения и на която е придаден задължителен характер с национална правна уредба, противоречи на посочения член 101, параграф 1, националният съд е длъжен да откаже да приложи тази национална правна уредба по отношение на страната, осъдена да заплати съдебните разноски за адвокатско възнаграждение, включително когато тази страна не е подписала никакъв договор за адвокатски услуги и адвокатско възнаграждение. От изложеното следва, че съдът не е обвързан от праговете разписани в Наредба № 1/09.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения, а следва да определи дължимото адвокатско възнаграждение за всеки отделен случай след извършване на преценка относно правната и фактическа сложност на производството и извършените от процесуалния представител действия. В случая повдигнатия спор няма правна или фактическа сложност, по спорния по делото въпрос е налице константна съдебна практика, депозираната искова молба е бланкетна и процесуалният представител на ищеца не се е явил в проведеното открито съдебно заседание. В допълнение с предявяване на иск за прогласяване на процесния договор за кредит за нищожен не се разрешава изцяло възникналия между страните спор относно процесния договор за кредит, доколкото заплатените от кредитополучателя суми по сделката подлежат на връщане едва след предявяване на осъдителен иск на плоскостта на неоснователното обогатяване, по който респективно бъдат присъждани разноски извън тези по настоящото производство. Предвид изложеното адвокатското възнаграждение за предоставена безплатна правна помощ следва да бъде определено в размер на 150 лева.

Във връзка с искането на процесуалния представител на ищеца за присъждане на адвокатско възнаграждение с ДДС следва да бъде отбелязано, че с Определение № 917/02.05.2023г. по ч. гр. д. № 1323/2023 г. на ВКС, IV ГО, е прието, че предоставената безплатна правна помощ по чл. 38 ЗА представлява по смисъла на чл. 9, ал. 1 вр. чл. 8 ЗДДС безвъзмездна доставка на услуга, която не подлежи на облагане с данък върху добавената стойност по аргумент от по чл. 2, т. 1 ЗДДС, чл. 2, пар. 1, б. „в“ от Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември 2006 година относно общата система на данъка върху добавената стойност. Тази услуга не може да се счете за възмездна на основание чл.38, ал.2 ЗА по

съображения, че възмездяването става впоследствие - с акта на съда, с който насрещната страна, при наличие на предвидените в нормата предпоставки, бива осъдена да заплати адвокатско възнаграждение на оказалия безплатна правна помощ адвокат. Съгласно чл.25 ал.2 ЗДДС данъчното събитие възниква на датата, на която услугата е извършена. Последващи този момент действия не могат да имат значение за възникване на данъчно задължение. Постановяването на съдебен акт, с който насрещната страна е осъдена да заплати възнаграждение за оказана безплатна правна помощ, не съставлява облагаема стока или услуга по смисъла на ЗДДС. Правоотношението, по което безплатната правна помощ е оказана, и това, създадено със съдебния акт, са между различни страни и с различно съдържание. По първото за адвоката, оказал правната помощ, не възниква право да получи възнаграждение, а второто е между адвоката и насрещната страна, по което адвокатът има само права, но не и задължения. Съдържанието на създаденото със съдебния акт правоотношение се изчерпва със задължението на оказалия безплатна правна помощ адвокат да бъде платена определена парична сума от насрещната страна. Съдът не е нито данъчнозадължено лице по смисъла на чл. 3 ЗДДС, което да издаде фактура и да начисли ДДС по нея, нито е страна по правоотношението, възникнало от постановления от него осъдителен акт. Затова той не може да начислява ДДС върху дължимото за оказаната безплатна правна помощ адвокатско възнаграждение без това да е изрично предвидено в закона. Нито ЗДДС обаче, нито ЗА въвеждат такава изрична нормативна уредба, която да се отклонява от общите правила за облагане с данък върху добавената стойност. Предвид изложеното съдът намира, че в тежест на ответника следва да бъде възложено да заплати адвокатско възнаграждение на представителя на ищеца без ДДС.

Така мотивиран, съдът

РЕШИ:

ПРОГЛАСЯВА по предявен от П. Г. Н., ЕГН *****, с адрес в гр. (адрес), против (фирма), ЕИК *****, със седалище и адрес на управление в гр. (адрес), иск Договор за кредит МАХ_500062618 от 31.03.2023 г. за нищожен на основание чл. 22 вр. чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК.

ОСЪЖДА (фирма), ЕИК *****, със седалище и адрес на управление в гр. (адрес), да заплати на П. Г. Н., ЕГН *****, с адрес в гр. (адрес), на основание чл. 78, ал. 1 ГПК, сумата в размер на 575,42 лева, представляваща сторени по делото разноски.

ОСЪЖДА (фирма), ЕИК *****, със седалище и адрес на управление в гр. (адрес), да заплати на адвокат А. Д. от САК, с адвокатски номер 1000768210, с адрес в гр. (адрес), на основание чл. 78, ал. 1 ГПК във вр. чл. 38, ал. 1 от Закона за адвокатурата, сумата в размер на 150 лева, представляваща адвокатско възнаграждение за предоставена безплатна правна помощ на ищеца П. Г. Н..

РЕШЕНИЕТО подлежи на обжалване от страните с въззивна жалба пред Софийски градски съд в двуседмичен срок от връчване на препис от съдебния акт.

Съдия при Софийски районен съд: _____